

Neuropsychopharmacologia Hungarica

a Magyar Pszichofarmakológusok
Társasága tudományos folyóirata
Official Journal of the Hungarian
Association of Psychopharmacology
VII. évf. 3. szám, 2005. szeptember
Vol. VII. No. 3. September 2005

Alapító főszerkesztő: Gaszner Péter
Felelős szerkesztő: Faludi Gábor

Rovatvezetők:

Bánki M. Csaba (esettanulmányok) Péter
László (folyóirat referátum) Degrell István
(eredeti közlemények) Kovács Gábor (rövid
közlemények és szerkesztőségi levelek)
Molnár Gyula (könyvreferátum)

Szerkesztőbizottság:

Thomas A. Ban, Borvendég János, Füst
Zsuzsanna, Janka Zoltán, Magyar Kálmán,
Palkovits Miklós, Perényi András, Szabadi
Elemér, Szirmai Imre, Szűcs Attila, Tringer
László, Trixler Mátyás
Olvasószerkesztő: Biró Sándor

Felelős kiadó:

Magyar Pszichofarmakológusok Társasága

Levelezési cím (és hirdetésfelvétel):

Neuroline, 1286 Budapest, Pf. 12

Megjelenik negyedévente

A kéziratokat – három példányban – kérjük a
következő címre küldeni:
Dr. Faludi Gábor
1125 Budapest, Kútvölgyi út 4.
Tel/fax: (36-1) 355-84-98
E-mail: faludi@kut.sote.hu
www.mppt.hu

Kiadja a Neuroline

Tel: 06 30 999-32-08

A kiadásért felel a Magyar

Pszichofarmakológusok Társasága elnöke

Szerkesztőség:

1021 Budapest, Húvösvölgyi út 116.

Nyomdai előkészítés:

Animula, 1281 Budapest Pf. 12

Készült: Printing Kft.

Felelős vezető: Lázits Gyula

Előfizethető a szerkesztőségben

(1021 Budapest, Húvösvölgyi út 116.)

Számlaszám: 10400212-02104090

Előfizetési díj egy évre: 2600.Ft

Egyes szám ára: 480.Ft

INDEX HU ISSN:1419-8711

MEDLINE/INDEX MEDICUS

A borítón V. van Gogh: A magvető (részlet)

Founding chief editor:

Peter Gaszner (Budapest)

Editor in chief: Gábor Faludi (Budapest)

Publisher's e-mail: faludi@kut.sote.hu

Editors:

Original articles: István Degrell (Debrecen)

Case reports: Csaba M. Bánki (Nagykálló)

Short communications and letters: Gábor
Kovács (Budapest)

Books: Gyula Molnár (Budapest)

Articles-referats: László Péter (Budapest)

Editorial Board:

Thomas A Ban (Toronto), János Borvendég

(Budapest), Zsuzsanna Füst (Budapest),

Zoltán Janka (Szeged), Kálmán Magyar

(Budapest), Miklós Palkovits (Budapest),

András Perényi (Melbourne), Elemér Szabadi

(Nottingham), Imre Szirmai (Budapest), Attila

Szűcs (Kecskemét), László Tringer (Buda-

pest), Mátyás Trixler (Pécs)

Editorial address:

1021 Budapest, Húvösvölgyi út 116.

Phone: (36-1) 391-5337; Fax: (36-1) 391-5336

Manuscripts: Gabor Faludi, 1125 Budapest,

Kútvölgyi út 4. Phone/Fax: (36-1) 355-8498

Subscription: annual (5 issues) 2600 HUF

one issue 480 HUF

KLINIKAI VIZSGÁLATOK: HÁNY HATÉKONY ANTIDEPRESSZÍVUMOT VESZÍTÜNK EL?

Az utóbbi években egyre többen megkérdőjelezzik az antidepresszívum vizsgálatokban alkalmazott módszereket, mivel a tanulmányok szerint 50%-ban nem mutatható ki különbség a placebo, az aktív kontroll és a kutató szer hatékonysága között. Ezzel ellentétben az ún. „negatív vizsgálatban” az aktív kontroll szer és nem a kandidáns antidepresszívum a hatékonyabb a placebónál. A sikertelen vizsgálatok következtében több gyógyszergyár hagy fel a jelentős antidepresszív potenciálú szerek további fejlesztésével.

Egy hangulatjavítónak két duplavak, placebo-kontrollált, randomizált vizsgálatban kell bizonyítani, hogy a vizsgált szer biztonságos és a placebónál szignifikánsan hatékonyabb. A placebo-reszponderek aránya a legzavaróbb tényező, mely megnehezíti az aktív szer és a placebo közötti különbség kimutatását. Figyelembe kell vennünk azt is, hogy a vizsgálatba kerülő betegek sokkal nagyobb odafigyelést kapnak a kezelésük során, mint azok, akik az általános egészségügyi ellátást veszik igénybe. A szűrőkor és utána hetente találkoznak a vizsgálat koordinátorával, a nővérrel és a pszichiáterrel, állandóan elérhetik a vizsgáló team egyik tagját, ha mellékhatást vagy változást észlelnek az állapotukban. Ezzel ellentétben a pácienseknek a pszichiáterrel való találkozásra sokat kell várniuk. Az ún. „placebo-reszponderség” a rövid távú vizsgálatok sajátossága. Ha pl. placebo-reszponderek kerülnek a vizsgálatba, a placebo karon gyorsan relapszusba kerülnek, és az aktív karra kerülve sem változik az állapotuk. A placebo-reszponderség nem új keletű probléma, de az utolsó 10 évben gyakrabban fordul elő.

Látnunk kell, hogy a klinikai vizsgálatok üzleti hasznot hoznak és az ún. „pivotal,” vizsgálatoknak az a célja, hogy elősegítse a szer széles körben való alkalmazását. Előfordulhat, hogy a vizsgálatokat szervezők nem a megfelelően képzett vizsgálókkal dolgoznak együtt. Az akadémiai vizsgálóhelyek sem biztosítják a vizsgálat sikerét, a kutató orvosok nem mindig megfelelőek a vizsgálatban való részvételre. A bevont betegek sem mindig felelnek meg a követelményeknek, felerősítheti ezt a folyamatot a rövid bevonási periódus, a vizsgálók anyagi érdekeltsége minél több beteg bevonására, a szponzornak pedig az az érdeke, hogy a lehető legrövi-

Advisory Board /Tanácsadó bizottság

Helmut Beckmann (Würzburg)

Jacques Bradwejn (Ottawa)

Angelos Halaris (Chicago)

Brian E. Leonard (Galway)

Juan J. Lopez-Ibor (Madrid)

Herbert Y. Meltzer (Nashville)

Stuart A. Montgomery (London)

Hans-Jürgen Möller (München)

Ahmed Okasha (Kairó)

Eugene S. Paykel (London)

Oakley Ray (Nashville)

Norman Sartorius (Genf)

debb időn belül befejezze a vizsgálatot. Ehhez még hozzájön, hogy a depressziót még ma is a tünetek megléte alapján, biológiai tesztek nélkül diagnosztizálják.

Több gyógyszer klinikai fejlesztését fejezték be a vizsgálatok kudarcai miatt.

A kilencvenes évek elején néhány évre polcra tettek egy hatékony szelektív noradrenalin reuptake gátlót, egy multicentrikus depresszió vizsgálat eredményei miatt, amikor nem sikerült a szer hatását elkülöníteni a placebótól. Ebben a vizsgálatban a triciklusos desipramin sem különült el a placebótól. Mostanában az USA-ban figyelemhiányos állapotok kezelésében kezdték alkalmazni a szert. Brunello és munkatársai „off-label” antidepresszívumként alkalmazták, és hatékonynak találták monoterápiában és augmentációban is a depresszió kezelésében.

A substance-P receptor antagonist fejlesztése is megrekedt néhány vizsgálat kudarcá miatt, ami-

kor nem sikerült elkülöníteni az aktív szert a placebótól. Több új szer fejlesztéséről mondtak le a magas placebo rezponder ráta miatt, melyek hatékonynak bizonyultak a terápia rezisztens depresszió kezelésében.

Valószínűtlen, hogy egyetlen szer hatékony lehet az összes depresszió-szindróma kezelésében, mivel a depressziók klinikai megjelenése és patofiziológiája nem egységes. Egy szer csak a páciensek egy alcsoportjában lehet hatékony.

A rövid távú vizsgálatok placebo-rezponder rátája 50% körül van. Stratégiai cél a placebo-rezponderség csökkentése. A depresszió hosszú távú kezelésében az antidepresszívumok alkalmazása nagyon fontos, valamint az is, hogy a fejlesztés alatt álló új hatású szerek nem mindig hatékonyabbak a jelenlegiekénél.

Faludi Gábor

Tisztelt Olvasók!

A Neuropsychopharmacologia Hungarica digitális változata olvasható az MPPT honlapján:

www.mppt.hu

IX. Magyar Neuropszichofarmakológiai Kongresszus

Hotel Club Tihany, 2006. október 5–7.

honlap: www.mppt.hu

Jelentkezni lehet:

Dr. Faludi Gábor

Tel: 355-8498, fax: 224-0431

E-mail: faludi@mppt.hu



PAVEL D. HRDINA MD, PHD (1929–2005) EMLÉKÉRE

Pavel Hrdina hosszú szenvedés után 76 évesen, 2005. április 20-án Ottawában elhunyt. Az akkor csehszlovákiai Uzhorodban született, szlovák apa és magyar anya fiaként 1929. október 3-án.

Pavel kiemelkedő akadémiai karrierje akkor kezdődött, amikor egyetemista-ként már oktatott a pozsonyi Komensky Egyetemen. Miután 1955-ben megkapta általános orvosi diplomáját, célul tűzte ki, hogy a helyi egyetem tanára és kutatója lesz. 1964-ben PhD fokozatot szerzett a prágai Cseh Tudományos Akadémián; 1968-ban a Komensky Egyetem társprofesszorává nevezték ki. 1965-ben a milánói Mario Negri Intézetben, 1967-ben pedig a Virginiai Orvosi Kollégiumban végzett kutatómunkáit.

1968-ban a szovjet invázió hatására elhagyta Csehszlovákiát és Kanadába emigrált, ahol az Ottawai Egyetem tudományos munkatársa lett. Nemsokára az egyetemi fakultás tagja lett, hamarosan pedig egyetemi tanári rangot ért el. Nyugdíjazása után – az intézetben hosszú évek óta végzett tudományos tevékenysége elismeréseként – 1995-ben professzor emeritus státuszt kapott.

Nagyon sikeres oktatói és kutatói karriert tudhatott magáénak. Tanári munkásságát széles körben végezte: orvostanhallgatóktól kezdve a doktoranduszokon át a vendég kutatókig sok tanulni vágyónak adta át tudását. Akadémiai tevékenységének sikerességét jelzi, hogy öt kontinens tartott igényt előadásaira, és 1990-ben az oktatásban nyújtott kimagasló tevékenységéért az Egyetemi Fakultások Ontariói Konföderációjának kitüntetését vehette át.

Könyvfejezetek és monográfiák mellett 250 publikációja jelent meg, melyből 110 eredeti közlemény volt. A pszichofarmakológia tudomány számos aspektusában végzett kutatómunkát, de főként az agyi funkció és a mentális egészség problémájára fókuszált. Legnagyobb felfedezése, hogy sikerült azonosítania egy, az öngyilkos magatartással összefüggésbe hozható gént. Mindezek után nem meglepő, hogy több nemzeti és nemzetközi kitüntetést nyert el. 1994-ben a tekintélyes Dewan-díjjal jutalmazta a mentális egészség terén végzett jeles munkájáért az Ontariói Mentális Egészség Alapítvány. Ugyanebben az évben Kanadában elnyerte a CCNP Érmét a neuropszichofarmakológia tudományában kifejtett kiemelkedő teljesítményéért.

Alapító tagja volt a kanadai Neuropszichofarmakológiai Kollégiumnak (CCNP), és társszerkesztője a *Journal of Psychiatry & Neuroscience* folyóiratnak, melynek megalapításában és működtetésében jelentős szerepet játszott 1990 és 2000 között. A CCNP úttörőjeként több vezető tisztséget töltött be a kollégiumban: titkár (1978–1982), alelnök (1984–1988), elnök (1988–1990), végül tiszteletbeli elnök (1990–1992). A *Canadian Journal of Physiology and Pharmacology* folyóiratnak szintén társszerkesztője volt több éven keresztül.

A 90-es évek elejétől kezdett napjainkig meghatározó együttműködést magyar agykutatókkal. A kanadai–magyar kollaboratív agykutatás vezetőjeként a depresszió és az öngyilkosság genetikai összefüggéseit vizsgálta, melynek eredményeként számos nemzetközi elismerést kiváltó közlemény született. Rendszeres résztvevője és kedvelt előadója volt az évente rendezett magyar neuropszichofarmakológiai kongresszusnak; kiváló előadásainak és gondolatainak elismeréseként 2003-ban a Magyar Pszichofarmakológusok Társasága tiszteletbeli tagjává választotta.

A nyugdíjazás Pavel számára nem jelentette a visszavonulást. Igyekezete, hogy a kutatásban még több eredményt érjen el és állandó vágya a közösségi munka iránt élete végéig kitartott. Aktív kutató munkáját töretlenül folytatta az Ottawai Egyetem Mentális Egészségtudományi Kutatási Intézete Neurofarmakológiai Laboratóriumának vezetőjeként, és értékes mentor maradt fiatal és idős munkatársai számára.

Pavel Hrdina velünk élt és minden igyekezetével az emberi élet javításán munkálkodott. Kiváló barát, kolléga és munkatárs volt. Művelt emberként kedvelte az irodalmat, a zenét, az utazást. Családját rajongásig szerette, ötven évig igazi társa volt Judit feleségének, példamutató apja Péter fiának és nagyapja két unokájának.

Én különösen szerencsésnek mondhatom magamat, hogy mentoromnak és jó barátomnak tudhattam, akitől tanulhattam, tanácsot kérhettem, akire büszke lehettem. Pavel örök példa marad számomra, hiányozni fog kedves, okos, szerény és nyugodt lénye. Személye pótolhatatlan, minden szempontból tartalmas és értékes életet hagyott maga után.

2005. október

Faludi Gábor